

Exam. Code : 103206

Subject Code : 1209

B.A./B.Sc. 6th Semester

SOCIOLOGY

(Social Research and Scientific Methods)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

SECTION—A

It will consist of 10 short answer type questions. Candidates will be required to attempt 8 questions, each question carrying 2 marks. Answer to each question shall be approximately of 50 words. $8 \times 2 = 16$

1. Meaning of Social Research with at least one definition.
2. Write any two features of Qualitative Research.
3. Research Design.
4. Generalization.
5. Predictability.
6. Snow Ball Sampling.
7. Participatory Observation in Social Research.
8. What do you mean by 'Data' in Social Research ?

9. Deduction and Induction methods.
10. Describe 'Case Study' as a method of data collection.

SECTION—B

Attempt only 6 questions in all by selecting at least ONE from each unit. Each question shall carry 14 marks. 6×14=84

UNIT—I

1. Explain the Meaning and Functions of Social Research in detail.
2. Write a note on Quantitative and Qualitative types of Scientific Method.

UNIT—II

3. Explain various dimensions of 'Exploratory' and 'Experimental' Research Design.
4. Write a note on Types of Sampling.

UNIT—III

5. Discuss in detail 'Interview Schedule' and 'Questionnaire' as a method of Data Collection.
6. Explain 'Observation method' of data collection with at least definitions and write a note on its various Types.

UNIT—IV

7. How is Coding and Tabulation done for data analysis ?
8. Write a note on the features of a good research report. What are various precautions taken for report writing ?

(Punjabi Version)

ਭਾਗ—ੳ

ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। $8 \times 2 = 16$

1. ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਅਰਥ।
2. ਗੁਣਾਤਮਕ ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
3. ਰਿਸਰਚ ਡਿਜ਼ਾਇਨ।
4. ਸਧਾਰਨੀਕਰਣ।
5. ਪੂਰਵਸੂਚਨੀਯਤਾ (Predictability)
6. ਸਨੋ ਬੱਲ ਨਮੂਨਾਕਰਣ।
7. ਸੋਸ਼ਲ ਰਿਸਰਚ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਵਲੋਕਨ।
8. ਸੋਸ਼ਲ ਰਿਸਰਚ ਵਿੱਚ 'ਡੇਟਾ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

9. ਨਿਗਮਨ ਅਤੇ ਆਗਮਨ ਵਿਧੀਆਂ।
10. ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਕੇਸ ਸਟੱਡੀ' ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

$$6 \times 14 = 84$$

ਯੂਨਿਟ—I

1. ਸੋਸ਼ਲ ਰਿਸਰਚ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

3. ਐਕਸਪਲੋਰੇਟਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਿਕ ਰਿਸਰਚ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਯਾਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ—III

5. ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਇੰਟਰਵਿਯੂ ਅਨੁਸੂਚੀ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ' ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

6. ਡਾਟਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਵਲੋਕਨ ਵਿਧੀ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਡੇਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਕੋਡਿੰਗ ਅਤੇ ਟੈਬੁਲੇਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
8. ਚੰਗੀ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਕੀ ਹਨ ?

(Hindi Version)

भाग-क

इसमें दस लघु उत्तर प्रश्न दिए गए हैं। परीक्षार्थी आठ प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50 शब्दों में दें। 8×2=16

1. कम से कम एक परिभाषा के साथ सामाजिक अनुसंधान का अर्थ।
2. गुणात्मक अनुसंधान की कोई दो विशेषताएं लिखिए।
3. अनुसंधान डिजाइन।
4. सामान्यीकरण।
5. पूर्वसूचनीयता (Predictability)।
6. स्नो बॉल नमूनाकरण।

7. सामाजिक अनुसंधान में भागीदारी अवलोकन।
8. सामाजिक अनुसंधान में 'डेटा' से आपका क्या अभिप्राय है ?
9. निगमन और अगमन विधियां।
10. डेटा संग्रह की एक विधि के रूप में 'केस स्टडी' का वर्णन करें।

भाग-ख

प्रत्येक यूनिट में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल छः प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 14 अंक हैं।

$$6 \times 14 = 84$$

यूनिट-I

1. सामाजिक अनुसंधान का अर्थ और कार्यों के बारे में विस्तार से व्याख्या करें।
2. वैज्ञानिक विधि के मात्रात्मक और गुणात्मक प्रकारों पर नोट लिखें।

यूनिट-II

3. 'समन्वेषी' और 'प्रायोगिक' अनुसंधान डिजाइन के विभिन्न आयामों की व्याख्या करें।
4. नमूनाकरण के प्रकारों पर एक नोट लिखें।

यूनिट-III

5. डेटा संग्रह की एक विधि के रूप में 'साक्षात्कार अनुसूची' और 'प्रश्नावली' पर विस्तार से चर्चा करें।
6. डेटा संग्रह की अवलोकन विधि पर कम से कम दो परिभाषाओं सहित व्याख्या करें तथा इसके विभिन्न प्रकारों पर नोट लिखें।

यूनिट-IV

7. डेटा विश्लेषण के लिए कोडिंग और टेबुलेशन कैसे किया जाता है ?
8. अच्छी शोध रिपोर्ट की विशेषताओं पर एक नोट लिखें। रिपोर्ट लेखन के समय कौनसी सावधानियां बरतनी चाहिए।